

JEAN DE LA FONTAINE: BASNE

Bilješke o piscu:

Jean de la Fontaine (1621-1695) francuski pjesnik i basnopisac. Okušao se u raznim pjesničkim vrstama, no kao rođeni pripovjedač daje najbolja ostvarenja u četiri knjige stihovanih Priča i dvanaest knjiga Basna, kojima je stekao trajnu slavu. Napisao je ukupno 240 basni, u kojima obrađuje motive preuzete većim dijelom od Ezopa, Fedra, Pilpaja i drugih basnopisaca, ali se ne zadovoljava didaktičkim okvirima i utilitarnim karakterom dotadašnje basne, već razvija fabulu, proširuje opise i produbljuje karakterizaciju likova te, prema vlastitim riječima, u svojim basnama daje "komediju u sto raznih činova" i široku sliku ljudskog života i francuskog društva. Moral njegovih basna, pisanih s puno topline za mladog čovjeka i s oštrom osudom vladajuće klase često i nije dan u vidu posebne poruke, već izvire iz samog teksta, u kojem prikazuje svoje bogato životno iskustvo i zastupa načelo zdravog razuma i praktične životne filozofije. Basne su pisane u metrički vrlo raznolikim, ponekad i gotovo slobodnim stihovima, komparirane su često kao male komedije sa svim elementima dramskog zapleta, a posebnu im vrijednost daje izvanredno uspješna karakterizacija likova ljudi i životinja, kao i lirski opisi prirode.

SMRT I DRVOSJEČA

Pripovjedač nam govori o nesretnom drvosječi, njegovom teškom i turobnom životu. Starcu je dosta svega, on zaziva smrt i ona dolazi. Međutim suočen s njom, starac se ipak predomišlja i odabire da je težak život bolji od nikakvog.

Smrt će boli sve odnijeti;
Al gdje jesi, tu i budi!
Bolje trpjet no umrjeti:
tako mudri zbore ljudi.

Život je težak. Iako vele da je Božji dar, i da se životu treba veseliti, jadan starac suočen s njegovom surovošću, poželi da dođe kraj njegovim teškim mukama, vječitoj besparici i bijednom životu. On zaziva Smrt misleći da će ga ona riješiti svih njegovih problema, ali u trenutku kada se nađe licem u lice s njom, on shvati da je život previše dragocjen, da sve one njegove teške godine još uvijek nije spreman predati Smrti, da bi rađe gledao i radovao se svojoj obitelji nego bio spreman zauvijek otići od njih.

ŽIVOTINJE OBOLJELE OD KUGE

Had je prazan i nebo šalje kugu onim životinjama koje su griješile da se on ispuni. Kuga je došla i sve su životinje oboljele, ali nisu sve umrle. Nestalo je i sreće i ljubavi, čak i oni najjači su podlegli kugi i postali slabašni. Lav saziva vijeće i moli najvećeg zločinca da da svoj život da bi ostali mogli preživjeti, a ako on umre nebo bi se možda smirilo. Lav moli da se prema tom zločincu bude blag, jer su i ostali mnogo griješili. Javlja se jedan zločinac, predsjednik skupa - lav, i govori da je on veliki proždrljivac i da je pojeo čak jednog pastira, te će on ako je potrebno sebe žrtvovati, ali neka svatko preispita svoju savjest, jer ako najveći zločinac ne strada Bog se neće umiriti. Na to se javlja lisica i govori da nije zločin pojesti životinju ako si gladan, a što se tiče pastira, oni i tako životinjama nose veliko zlo i misle da nad njima imaju nekakvu vlast.

Kralju, reče lija, svi smo mi to već znali
Da tvoj obzir znak je srca ti finoće;
A kad ti se ovce, ta stoka, jesti hoće
To da grijeh je? Ne, ne, Gospodaru, to je
Za njih milosti znak tvoje...

Javile su se i druge životinje, ali i njihovi zločini bili su mali i ne toliko značajni. Na kraju se javlja magarac, koji kaže da je popasao malo fine trave koju nije smio, i svi su ga optužili da ne smije jesti tuđu travu "i osta magarac bez kože".

Na pozornici života stoje lav - sinonim mudrosti, lisica - sinonim lukavosti, tigar - sinonim moći, a nasuprot njih magarac koji je sinonim gluposti. Svatko od njih, zahvaljujući jednoj od svojih sposobnosti a bez obzira na veličinu zločina, uspijeva se obraniti i zazvati pravednost u svoju korist nalazeći pritom dovoljno opravdanja i suvislih argumenata za svoje zločine. Nažalost magarac, koji je po prirodi glup i nesnalažljiv, biva žrtveni jarac za sve zločine učinjene u njihovoj zajednici, bez obzira na to što je njegov "grijeh" bezazlen.